చామంతి నవ్వింది— అందంగా, గర్వంగా కాదు, పేలవంగా జాలిగా నవ్వింది.

శంకరంగారి కళ్ళింతింతయ్యాయి.

"ఆడపిల్ల సిగ్గు విడిచి నోరు తెరిచి ఇలా అడుగుతుందేమో అని ఆశ్చర్య పోకండి, మామయ్యా! అసహ్యించుకో వద్దు. చివరకు దారేపోయే దానయ్య కానీ, కష్టపడి పని చేసుకునే కూలివాడు కానీ కట్టుకున్నందుకు సిద్ధంగా ఉన్నాను, మామయ్యా!" గొంతు బొంగురు పోగా రెప్పలు రెపరెపలాడిస్తూ తల దించుకుంది చామంతి. కనుకొలకుల్లో నిలిచిన కన్నీటిబొట్లు కిందికి జారిపోయాయి.

తెల్లబోతూ అడిగారు శంకరంగారు: "ఏమైందమ్మా? ఇంట్లో ఎవ్వరైనా నొప్పించారా?"

"ఛ! ఛ! అదేం లేదు, మామయ్యా!" చామంతి కంగారుగా తల ఎత్తింది.

"పార్వతీ! పార్వతీ!" బిగ్గరగా పిలిచారు. "అత్తయ్య నెందుకు పిలుస్తారు?" వారించే చామంతిని పట్టనట్లే, "పార్వతీ! పార్వతీ!" అని అరిచా రాయన.

"ఆఁ, వస్తున్నానండీ!" అదిరి పడుతూ వచ్చింది పార్వతమ్మ. "ఏమండీ! ఏమయింది?"

"అదే నీవు చెప్పాలి. నువ్వు అమ్మాయిని ఏమైనా అన్నావా?"

"నేనా?!" బిత్తరపోతూ చామంతి కేసి చూసిం దామె. "లేదే!"

"మరి దేని కలా మాట్లాడు తుంది?"

"ఏమంటుంది?"

"తొందర్లో తనకి పెళ్ళి చేసెయ్యాలిట! ఎవడో దారే పోయే దానయ్య కానీ, కాయకష్టం చేసుకునే కూలివాడు కానీ తన కిష్టమేనట! వివాహం మాత్రం వేగంగా జరగాలంటుంది."

తనపై నిలిచిన విస్మిత విస్ఫారిత నేత్రాలకు సమాధానంగా నిర్లిప్తంగా నవ్వింది చామంతి. "ఆడపిల్ల బిడియం వదిలిందని, బరి తెగించిందని విస్తుపోతున్నావా, అత్తయ్యా? సిగ్గు విడిచి అడగవలసిన సమయ మాసన్నమైంది. ఆత్మీయులకు ఆత్మ నివేదన చేసుకోవడంతో అభిమాన పడవలసిన పని లేదుగా?"

"ఇప్పుడంత ముంచుకు పోయే పరిస్థితులు ఏమున్నాయమ్మా?"

"పరిస్థితి విషమించక ముందే తెలివొంది జాగ్రత్త పడాలి. చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకొని ఏం ప్రయోజనం? నీ వంటి దేవత కోటికి ఒకతె ఉంటుందంటే అతిశయోక్తి అనిపించ గలదేమో గాని, అది సత్యం! మామయ్య కభిమానం ఉంటుందంటే ఆయన రక్త సంబంధం చెల్లెలూ, మేనకోడలూ! నీ ఆత్మీయత కర్థం ఏం చెప్పుకోవాలి? కన్నతల్లికూడా ఇంత అనురాగం పంచదే! మీ మంచిని వాడుకుంటూ ఎన్నాళ్ళని మీకు బరువుగా ఉండగలను, అత్తయ్యా? ఎదిగిన ఆడపిల్ల వాసంతి ఉండనే ఉంది గుండెల మీద కుంపటిలా! మరో పెద్ద సమస్యగా మీకు నేను పరిణమించాను. పైగా గంపెడు సంసారం! ఆకాశాన్నంటే ఈ ధరలలో మీ సంసారం కాక మరో ఇద్దరిని మోయగలగడం ఈ నాటి గుమాస్తా గిరితో సాధ్యమా?"

"ఏమని నొప్పించావేం?" శంకరం గారు భార్యపై కళ్ళెర్రజేస్తూ అన్నారు.

"అత్తయ్యపై ఆగ్రహించకండి, మామయ్యా! ఆమె అపరాధం ఏమీ లేదు. దేనికిలా మాట్లాడుతున్నా నంటారా? పూర్వపు చామంతి నింగిని విహరించేది. ఆమెకు ధరణి మీది కష్టసుఖాలు, బాదరబందీలూ, మనుష్యుల వారి మనసులూ ఏమీ తెలిసేవి కావు. అయితే, విధి ఆవిడను నింగినుండి నేలకు తోసి ఆవిడ అహంకారాన్ని అణిగించి కనువిప్పు కలుగ జేసింది, మామయ్యా! అంతే తప్ప వేరు కారణం లేదు."

"లేదంటావేం? వాసంతి మూలంగా కదా నీ మన సిలా పాడైపోయింది?" పార్వతమ్మ అందుకుంది.

చామంతి తెల్లబోయింది. "ఇందులో వాసంతి తప్పేముంది?"

ఆమె భర్త కేసి తిరిగింది. "ఏమండీ! ఉదయం ఏం జరిగిందో తెలుసా? వంట పనితో సతమతమౌతూ కింద పారాడి ఏడ్చే బాబుని, 'లేవదీయ రాదుటే?' అని వాసంతిపై విసుక్కున్నా. ఆ సమయంలో అది బట్టలు ఉతికి ఆర వేస్తోంది. ఆ మాట మరిచా! ఇక అది ఎన్ని చదివిందో చామంతి నడగండి, చెపుతుంది. దాన్ని నేను తల్లిలా చూడ్డం లేదుట! వయసుకి మించిన పనులన్నీ దాని నెత్తిన రుద్ది రాచి రంపాన పెడు తున్నానుట! తోటి ఈడువారిలా తనకు సరదాలూ, సంతోషాలూ లేవుట! ఇలా ఒక్కటి కాదు."

"ఇది వరకే నీకు చెప్పాను. 'చిన్న పిల్ల అది. మరీ రాపెయ్యక సాధ్యమైనంతవరకూ పనులు నీవే చూసుకో' మని." అతని మాటలు పూర్తికానిదే ఆమె అందుకుంది: "నాకు తెలుసు— మీరు దాన్ని వెనకేసుకొస్తూ నన్నే మందలిస్తారని. పలుగురు పిల్లలున్న ఈ ఇంట్లో ఆ ఈడుపిల్ల ఆ మాత్రం సహాయం లేక నాకు పని ఎలా తెములు తుంది, చెప్పండి? మీకు పుణ్యముం టుందిగానీ, దానికి కొమ్ము కాయ్యకండి. ఆఖరితో ఏమందో విన్నారా? అంతా ఖాళీగా కూర్చున్నా కిక్కురు మనరుట! పనిచేస్తున్నా గాని దాన్నే సాధిస్తానుట! దాని అక్కనంతా చామంతి నేమీ అనదని. ఆ సమయాని కా పిల్ల పూలమాల అల్లుకుంటూంది. అయినా, వాడు చామంతి దగ్గరకు పోడుగా వసుంధ యుంచాలన్నా!"

ఆ మాటతో రాకెట్‌లా బయటకు వచ్చింది వాసంతి. "ఏం, వదినా? నే నన్నది నిన్నా? లేదంటే, రాణీవా? ఆ పాటల్లో మునిగిన నా వ్యవహారం ఏమి? ఇదే, నాన్నా! అమ్మ తీరు. ఇప్పుడే కాదు, వదిన ఇక్కడుంటున్న ఈ ఎనిమిది నెలలుగా ఎప్పుడైనా ఆమె మనసుకు కష్టం కలిగించేలా ప్రవర్తించానేమో ఆమెనే అడిగి చూడండి." వాసంతి కళ్ళలో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి.

"నువ్వెంతో అపురూపంగా పెరిగా వంటూ నన్ను ఏ పనీ అంటనిచ్చేది వాసంతి. ప్రవర్తనలో ఏ కాస్త మనసు నొప్పనివ్వదే! ఈ ఇంట్లో ఇంత నిశ్చింతగా, సుఖంగా ఉండగలుగుతున్నా నంటే చాలా వరకూ దాని అభిమానం, స్నేహమే కారణం. ఇంకా నన్నెవరో ఏదో అన్నారనే మీ అనుమానం సమసిపోలేదా, మామయ్యా! హృదయపూర్వకంగా నన్నర్థం చేసుకోరేం?" చామంతి కన్నుల్లో బాధ తొంగి చూస్తోంది.

"ఏ రీతిగా అర్థం చేసుకోవాలి, చెప్పమ్మా? ఈ ఇంట్లో నీవు నివసించ లేని పరిస్థితి ఏర్పడితేగా నీ కా ఆలోచన కలిగేది?"

"ఈ ఇంట కాలిడిన మొదలుగా మీ కష్టసుఖాలు చవిచూస్తూ కూడా దూరంగా, బాధపడకుండా ఎలా ఉండ గలను, మామయ్యా?"

"పిచ్చిపిల్లా! నీ కెందుకమ్మా ఈ బాధలూ, బాదర బందీలూ! ఆనందంగా పెరగవలసిన నీకీ ఆలోచనలు దేనికి? ఆ పెద్ద పెద్ద సమస్య లేవో పెద్దలు చూసుకుంటారు" అంది పార్వతమ్మ.

"చామంతి! నాకు నువ్వొకటే, వాసంతి ఒకటే కాదు. చూస్తూ చూస్తూ

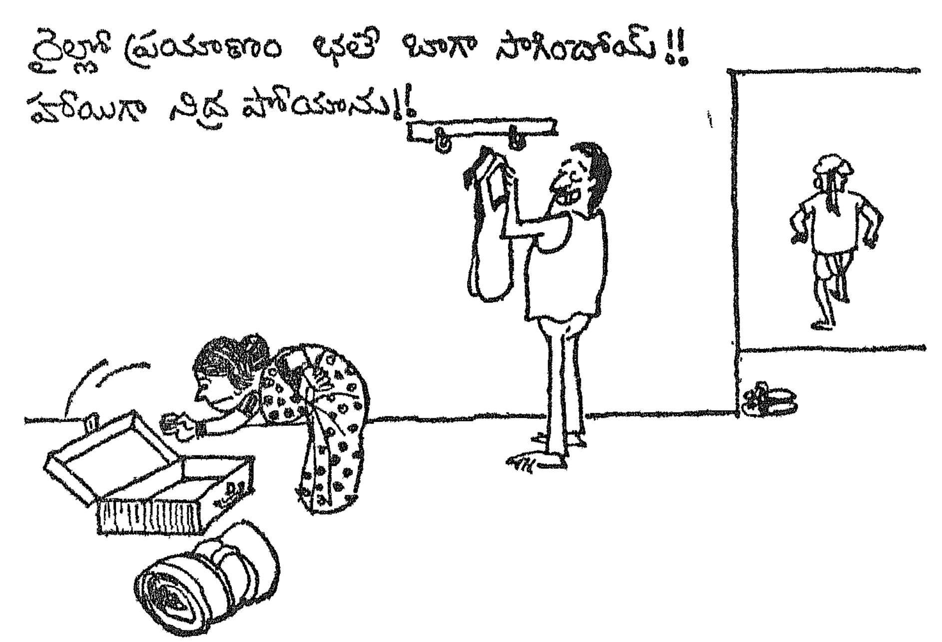

- అరుణా జనార్దన్

విన్నో అభాగ్యుడికి ఎలా అంటగట్టగలను, చెప్పమ్మా? జమీందారీ సంబంధాలు ఎలాగూ అందని దూరానికి విసిరి వేయ బడ్డావుగా! కాస్త గుడ్డిలో మెల్లగా ఏదో ఒక ఆధారం కలిగిన వాడి కివ్వాలని నా ఆలోచన."

"సరే. నన్ను అందల మెక్కిస్తారు. ఆ పైన వాసంతి పెళ్ళి? చదువూ సంధ్యలతో బాటు పెరిగి పెళ్ళిళ్ళు కావలసిన ఇంకా ముగ్గు రాడపిల్లలు! ఉన్న ఒక్క వంశాంకురం బాబు చదువూ ఇవన్నీ ఎలా జరుగుతాయి...మామయ్యా? ఇటువంటి పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు చేయకండి. వెనక పిల్లల భవిష్యత్తు ఆలోచించండి."

"ఫరవాలేదమ్మా! దేవుడి దయవల్ల ఆ లోటు లేదు. వారి రెక్కలు చల్లగా ఉంటే. . ."

"ఛీ! రాయివంటి నాన్న లక్షాధికారే! ఒక్కగా నొక్క గారాబాల బిడ్డనీ ఏ దుస్థితిలో మిగల వలసి వచ్చింది? మేన మామంటూ మీ రున్నారు గనక ఆదు కున్నారు. లేకుంటే ఈ ఆదరణా, ఆప్యాయతలటుంచి తిండికీ, గుడ్డకూ ముఖం చాచవలసి వచ్చేది కదా? జరిగినదానికై నేను చింతించడం లేదు. జరగబోయేది ఆలోచించమంటున్నా. నా పెళ్ళి చేసి అప్పులపాలై వాటిని తీర్చేందుకూ, వాసంతి పెళ్ళి జరిపేందుకూ కలిగిన ఈ ఒక్క ఆధారాన్నీ నీడనీ పోగొట్టుకోవద్దం టున్నాను. మిగిలిన పిల్లల్ని నిరాధారుల చేయవద్దంటున్నాను. మామయ్యా! నా ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా మీరు కట్నాల సంబంధం స్థిరపరిచినా, పెళ్ళిపీటలమీద మెరిసేది చామంతి కాదు; శవం వెలిగేది కాటిలో."

"ఏం మాట లవి, చామంతీ?"

"నీకు తెలియదు అత్తయ్యా నా బాధ!"

"నాకు తెలుసునమ్మా నీ ఆవేదన. ఈ ఇంటి పరిస్థితులు నీ గుండెలు పిండి చేస్తున్నాయి. ఎంత త్వరగా ఈ ఇంటి నుండి బయటపడి నీ బరువు బాధ్యతలు తగ్గిద్దామా అని నీ ఆలోచన."

శంకరంగారు లేచి దగ్గరగా వచ్చారు. ఆయన హృదయంలో పొంగే ప్రేమాను రాగాలు నయనాల నుండి ఆమెపై వెల్లువగా కురిశాయి. ప్రేమగా చామంతి తల నిమురుతూ, "పిచ్చితల్లీ! నీ కెందుకీ వేదన? నీ వివాహం నిమిత్తమై ఈ ఇల్లు అమ్మవలసిన పనిలేదు. అమ్మ నీ కట్నం సొమ్ము పదిలపరిచే ఉంచింది. నా కున్న తాహతులో పెళ్ళి జరిపిస్తాను. నీ వివాహం పెద్ద సమస్య కానేకాదు" అన్నారు.

"అమ్మ పదిలపరిచిందా?" చామంతి ప్రశ్నార్థకమై తల ఎత్తింది.

నిరాశ

మన కోర్కెలు ఎప్పుడు నిరాశను కలిగిస్తుంటాయి. కొన్నిటివల్ల తృప్తి కలుగుతుంది గానీ, మన అంచనాల పరిధికి విజయం పొందడం జరగదు.

—రోష్ ఫకాల్డ్

"అవును, తల్లీ! నీ తండ్రి కలవాడి నన్న అహంకారంతో ఇంట అడుగిడినా పలుకరించేవాడు కాదు. ఆత్మాభిమానం దెబ్బ తిని కొన్నేళ్ళు ఆ ఇంటి గడప తొక్కలేదు నేను. కాని, చెల్లెలి మీది మమకారం తరవాత తరుముకురాక తప్పలేదు. ఆ పశువుతో పనేముందని, ఏడాదికో రెండేళ్ళకో ఒక మారు వెళ్ళి నా చెల్లెల్ని చూసుకొని, నాకు కలిగినంతలో ఒక చీరె కొని ఇచ్చి వస్తుండేవాడిని. ప్రతి తడవా కొంత డబ్బు నా చేతికిస్తుం డేది లక్ష్మి. ఆ సొమ్ము నూరు రూపాయల నోట్ల రూపంలో ఉండేది. నీ దయ నా కవసరం లేదంటూ మొదట్లో విసిరి కొట్టాను. లక్ష్మి కన్నీరు నింపుకుంది. భర్త చండశాసనుడు. అభిమానం ఉన్నా పుట్టింటి గడప తొక్కనీయడు. అయినా, ఏదో ఒక నాటికి తన అవసరానికి ఉపకరి స్తుందనీ, నాకు వాడుకుందు కిష్టమయితే తనకు దాచిపెట్టమనీ కన్నీళ్ళతో వేడుకుంది. అలాగే ఆ సొమ్ము పదిలపరిచి వడ్డీల కిస్తూ ఈ నాటికి చాలా పెంచాను. ఈ మధ్యనే మంచి భూమి అమ్మకానికి వస్తే పొలం కొని అమ్మ పేర వేశాను. అదే నీకు కట్నంగా ఇస్తున్నాను తప్ప నేను ఉదారంగా ధారబోసేదేం లేదు. ఈ ఇల్లు అమ్మి వాసంతి పెళ్ళి చెయ్యాలన్నది ఈ నాటి ఆలోచన కాదు. మిగతా పిల్లలంటావా? వాళ్ళు ఎదిగేటప్పటి మాట! అప్పుడూ ఇలా ఏదో దారి దొరక్క పోదు."

"ఏదో దారి! ఏ దారి? గోదారా? మామయ్యా, మీ రెంత వెర్రివారు! ధనికుడనని విర్రవీగిన రాఘవయ్యగారి ఏకైక సంతానానికి పట్టిన దుర్గతి చూస్తున్నారుగా! అలాగే మీ వెనక మీ బిడ్డల గతేమిటి? అంత జమీందారు భార్యా బిడ్డా కట్టుబట్టలతో మిగిలారే! మరి మీ భార్యా బిడ్డల్ని పంచలపాలు చేస్తారా? అడుక్కు తినే అధోగతికి దిగజార్చుతారా? అమ్మకు అన్నంటూ మీ రున్నారు గనక ఈ నీడ దొరికింది. అత్తయ్యకు ఆ అండా లేదుగా? ఇదే గట్టిగా చెబుతున్నాను, మామయ్యా! మీకు వాసంతి ఎంతో ఈ చామంతి అంతగా మీరు సమానంగా భావించిన వాడే మీ బిడ్డగా మీ ఆదరణా, దీవెనలూ పొందగలిగేది. ఏ మాత్రం ఎక్కువ ముట్టచెప్పదలచినా మీకు కనిపించేది చామంతి శవం మాత్రమే. గుర్తుంచు కోండి. మరీ చిన్న పిల్ల మాటలుగా ఎంచి తీసి పారెయ్యవద్దు. నా పట్టుదల సంగతి మీరు ఎరిగినదే కదా! ముందు చూపుతో వ్యవహరించారు, మంచిదే! అయితే, అది అమ్మ మీ బిడ్డల కని మీ చేతిలో ఉంచింది. అది మీ సొమ్ము గాని నా దెలా అవుతుంది? పొలం మీది ఆదాయం బాబు పేర బాంకులో వేయండి. వాడి చదువుకు ఉపయోగపడుతుంది. వాడే మా ఆడపిల్ల లందరికీ పుట్టింటి పసుపు కుంకుమా చీరా పంచి ఇచ్చేవాడు. మా జీవితాలు వెళ్ళదీసేది వాడే." పాదాల దగ్గర పొరాడే బాబును లేవదీసి ముద్దు పెట్టుకుంది చామంతి. "ఏరా, బాబూ! పండుగకు పిలిచి మంచి చీర ఇస్తావా?" అలాగేనన్నట్లు ఊకొడుతూ ఫక్కున బోసినవ్వులు కురిపించాడు బాబు.

"వాడు ఒప్పుకున్నాడు." అంతా నవ్వు కున్నారు. శిలాప్రతిమలా గోడ కానుకు పోయిన లక్ష్మమ్మ కదిలి వచ్చింది. "అప్పట్లో నీ చేత అంగీకరింప జేయ టానికే, 'ఈ డబ్బు వాడుకుందుకయిష్ట మయితే దాచి పెట్ట'మని కోరుకున్నది. అంతేకాని, ఆ సొమ్ము ఇవ్వడంలో మరో అర్థం లేదురా, అన్నయ్యా! మా పేదరి కాని కా విధంగా సహాయం చేయగలిగి నందుకు సంతోషించానుకూడా. కాని, ను వ్విలా అంటరాని వస్తువుగా వేరుగా ఉంచుతావనుకోలేదురా! నేనసలావిషయమే మరిచిపోయాను. దొడ్డమనసుతో, ముందు చూపుతో వ్యవహరించింది చాలక అంతా నా బిడ్డకే ఇస్తానంటు న్నావా? వచ్చే జీతం సరిపెట్టుకోలేక ఇందరు బిడ్డలతో కటకటలాడే నీకు భారంగా మరో ఇద్దరం చేరామంటూ కుమిలిపోయే నన్ను మరింత చిత్రహింసల పాలు చెయ్యకన్నయ్యా! దాని పెళ్ళి చేసి పంపించినా, జీవితాంతం నా భారం ఉండనే ఉంటుంది నీకు."

"అదేం మాట, లక్ష్మీ! నా చెల్లెలు నాకు భారమేమిటిగే అమ్మాయి పెళ్ళి గురించి నువ్వేం దిగులు పెట్టుకోకు. దాని కే లోటు పాటూ రానివ్వను."

"అంతేగాని, కట్నాలు కానుకలంటూ పెద్ద పరుగులు పోతే అన్నంత పని జరుగుతుంది. గుర్తుంచుకోండి, మామయ్యా!"

"ఏం మాటలవి, చామంతీ? అది మీ మామయ్య స్వార్జితం కాదు. నీ తండ్రి సంపాదన నీ కివ్వడంలో గొప్పదనం లేదుగాని నువ్వూరుకో" అంది పార్వతమ్మ.

"తండ్రి సంపాదనైతే నేం? ఇంత వరకూ మా జరుగుబాటుకైనా నా పెళ్ళి పేరంటా లున్నాయి. అమ్మ జీవితం. ఇన్ని గడుపుకోవటం ఒక్క ఆ రాబడే సరిపోదు కానీ, అత్తయ్యా, ఇక మీరు మాట్లాడకు. అదెంత భూమి? ఎకరాలేం పది మూలగ డం లేదుగా? మామయ్యా! నే చెప్పిన విషయం మరిచిపోకండి. వరు డెటువంటి వాడైనా నా కభ్యంతరం లేదు. వివాహం మాత్రం తొందర్లో జరిగిపోవాలి. అంతే. వాసూ! ఒసే వాసూ! గుడికి వెళదా మన్నావు కదే! ఇంకా చీర మార్చుకోలేదే? పద! జడ అల్లుతాను." వాసంతిని తీసు కొని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది చామంతి.

"చామంతి చాలా ఎదిగిపోయింది సుమా! పూర్వపు మనస్తత్వమే మారి పోయింది." వెళుతూన్న ఆమె నుద్దేశించి అంటూన్న శంకరం గారి చూపుల్లో మిగిలిన వారి చూపులు కలిశాయి. ముగ్గురి ముఖాలూ దిగులుతో కిందికి దిగిపోయాయి. బంగారు కలగా కరిగి పోయిన గతం వారిని కదల్చి కన్నీరు కార్పించింది.

పదెకరాల భూస్వామి రాఘవయ్య. మందర బోధావి కథవతి. ఫ్యాక్టరీ భాగస్వామి. శంకరం చెల్లెల్నిచ్చేనాటికి అతడు అతి సామాన్యుడు. ఆమె పూజా ఫలమో, అతని అత్యధిక శ్రమఫలితమో గాని రాఘవయ్య శ్రీమంతు డయ్యాడు. అయితే, ఐశ్వర్యంతోబాటు అతని అహంకారమూ పెరిగింది. తనతో సరి తూగే వారు తప్ప సామాన్యులు అతని కంటికి కనుపించకుండా పోయారు. సహధర్మచారిణికి అతని దృష్టిలో విలువ తగ్గింది. అయితే, ఈ కలిమి ఎన్నాళ్ళో నిలవలేదు. మనిషిని ఒక ఆట ఆడించి తప్పుకుంది. కొన్ని సంవత్స రాల పాటు వెలిగి మాయమైపోయింది. కళ్ళు పొరలు గమ్మి, కన్నూ మిన్నూ గానక సంచరించే అతనిపై ఆగ్రహించింది ధనలక్ష్మి. ఫ్యాక్టరీ భాగస్వాములంతా ఫ్రెండ్సేగా! నిజాయితీ పరులని నమ్మి వారికి వదిలి నిశ్చింతగా విందులూ, వినోదాలతో మునిగి తేలే రాఘవయ్యని వాళ్ళంతా కలిసి పెద్ద పెట్టుబడిలో మోసం చేశారు. నష్టపరిహారంగా రావలసిన లిస్టు చూపించారు. రాఘవయ్య గుండె ఆగిపోయింది. ఫలితంగా పదెకరాలూ పోగా, మిగిలిన బాకీలకు మేడ అమ్ముడుపోగా కట్టుబట్టలతో మిగిలారు తల్లీ, కూతురూ! చెల్లెల్నీ, మేనకోడలినీ వెంటబెట్టుకు వచ్చారు శంకరంగారు. అంతఃపురంలో రాకుమారిలా పెరిగిన చామంతికి మొదట్లో ఈ దారిద్ర్యమూ

మనుషులూ—వాళ్ళ ఆహార, విహారాదులూ అసహ్యమనిపించి, కొన్నాళ్ళు అంటకుండా అలా దూరంగా ఉండిపోయింది. కాని, ఎంత కాలం సాధ్యం? కొన్నాళ్ళ కి దిగిరాక తప్పలేదు. కొత్తలో కాస్త గిరబోయినా, రాను రాను పరిస్థితి అర్థం చేసుకోగలిగిన చామంతి జీవితంతో రాజీ పడసాగింది. పోను పోను ఆమెలో అంతు లేని ఆవేదన బయలుదేరి సుకుమార హృదయం మథనంతో కన్నీటిసాగరంగా మార సాగింది. ఆ వేదనే ఆమె నిర్ణయం. ఏ విధంగా ఆమె జీవితం మలుపు తిరగ నుందో?

• • •

శ్రావణ మంగళవార మది. పేరం టాళ్ళంతా జనగల మాటలతో బయలు దేరారు. సీతాకోకచిలుకల్లా సింగారించు కున్న చిన్నారులు, వన్నె చిన్నెల వయారా లొలికించే వాల్జెడల వయ్యారి వనితలు, విండైన వన్ని పూవులూ పసుపూ పారాణీ పట్టుచీరలతో కళకళలాడే ముత్తయిదు వులు, వివిధ జాతులూ వాహినిలో సాగిపోతూన్నాయి. పట్టుచీరల గరగరలు, పలుచని చీరల రెపరెపలు, గుసగుల నవ్వులు, కలకల కబుర్లు, వీథంతా కోలాహలం! అందర్నీ అట్టే చూస్తూ అలాగే కిటికీ దగ్గర నిలుచుండిపోయింది చామంతి. వాసంతి ముస్తాబై బయటికి పోతూ, "వదినా! వస్తాను. ఫ్రెండ్సంతా ఎదురు చూస్తున్నారు. నువ్వూ వస్తే సరదాగా ఉండేది. బలవంతం వద్దంటు న్నావుగా? సరేలే" అని వెళ్ళిపోయింది.

చామంతికి బయటికి వెళ్ళాలని గాని, నలుగురితో సరదాగా తిరగాలని గానీ ఏ కోరికలూ పెరబూయవు. ఆమెకున్నదల్లా ఒకే ఒక్క కోర్కె. అదే వారని కోవెల గుడికి వెళ్ళి దైవానికి నివేదించు కుంటుంది. "పిల్లెనంత తొందర్లో మామయ్య కి నా భారం తీరేలా అనుగ్ర గ్రహించు, తండ్రీ!" ఆమె మొర దైవం విని ఉంటాడు.

శంకరంగారు పరుగుపంటి ఫడకతో వరానరి హాలులో ప్రవేశించారు. "అమ్మా చామంతీ! అమ్మడూ వాసంతీ! లక్ష్మీ, పార్వతీ! అంతా రండర్రా!"

వెనకే ఉన్న చామంతి నవ్వుతూ ముందుకు వచ్చింది. "ఏం, మామయ్యా! ఏమిటో సంతోషవార్తల్లే ఉందే!"

వెనుదిరుగుతూనే ఆయన విస్మ యంగా అడిగారు: "ఇక్కడే ఉన్నావా, తల్లీ! ఒంటరిగా ఈ చీకట్లో ఏం చేస్తూన్నట్లు? లైటు వేసుకోలేదేం? పీకేమధ్య వరధ్యానం ఎక్కువైపోతూం దమ్మా! మనసు పాడు చేసేసుకుంటు న్నావు."

చామంతి నవ్వుతూ మాట మార్చేసింది గారాముగా అంది: "చెప్పండి, మామయ్యా, సంతోషవార్తన్నారుగా!"

"సంతోషవార్తే నమ్మా! చక్కని శుభవార్త! నీ నోములు పండాయి, తల్లీ! దారేపోయే దానయ్య కాక రాజులాంటి వరుడు దొరికాడు. చక్కని సంబంధం కలిసి వచ్చింది. అంతా నీ అదృష్టం. అమ్మా! నీకు రవి తెలుసా?"

"ఏ రవి?"!

ఇంటిపేరూ వగైరాలు చెప్పా రాయన. అప్పటికీ అందమైన ఆమె మోములో ముడివడిన కనుబొమ్మలు విడివడలేదు. "తనకి నిన్ను బాగా తెలుసన్నాడే! అయినా, ఎప్పటి మాటో?నీకు గుర్తుండక పోవచ్చు. ముఖం చూస్తే అదే గుర్తొస్తుంది. ఇంతకీ రవి ఎవరని అడగవేం?"

"ఎవరూ?" అయోమయంగా ప్రశ్నించింది చామంతి.

"నా బాల్య స్నేహితుడూ, ప్రాణ మిత్రుడూ అయిన ప్రకాశరావు పెనల్లుడు. చిన్నతనం నుంచీ ఆ పిల్లాడిని నే నెరుగుదును. తండ్రి మరణించగా వాళ్ళు కున్న కొద్దిపాటి భూమీ చేతికి తీసుకుని తనే పెద్దదిక్కై వాళ్ళని ఆదుకున్నాడు ప్రకాశరావు. రవికి ఒక చెల్లెలుంది. మంచి కట్నమిచ్చి ఈ మధ్యనే కాస్త మంచి సంబంధమే చేశారు ఆ పిల్లకి. పిల్లాడంటే అతడిని మించిన బుద్ధిమంతులు ఈ ప్రపంచంలో లేరన్నది 'ఓ నా ఊహాలో! అతడు—'చామంతిని చిన్నతనం నుంచీ ఎరుగుదును. ఆమెకు వివాహం ఇంతవరకు స్థిరపడక పోతే అనుమ నేను పెళ్ళి చేసుకుంటాను'' అని స్వయంగా తను నా దగ్గర కొచ్చి చెప్పాడమ్మా. నాకు నోట మాట రాలేదు ఆనందంతో. తెల్లబోతూ ఎగాదిగా చూశాననుకో. మనిషి పొడగరి. మంచి స్ఫురద్రూపి. నీకు తగిన జోడీ. బి. ఎ. పాసయ్యాడు. బాంకు కాషియరుగా పని చేస్తూన్నాడు. ఉన్న ఒక్క చెల్లెలికీ పెళ్ళి చేసేశాడా? ముసలితల్లి తప్ప ఎవరూ లేరు. చిన్న పెంకుటిల్లు తప్ప ఆస్తి లేదు. నిన్ను వివాహం చేసుకోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాననేసరికి ఆనందానికి అవధి లేకుండా పోయిందనుకో, తల్లీ!"

చామంతి కాళ్ళు తేలిపోసాగాయి. ఆనందంతో అవాక్కయింది. చివరి కిలా అంది: "నిజమా, మామయ్యా?"

"ఇంకా వినమ్మా! వివాహం క్లుప్తంగా జరిగిపోవాలిట! కట్నం పైసా అవసరం లేదుట! 'కట్నం కోరడం లేదని తక్కువ సంబంధ మనుకోనేరు. చామంతి కుటుం బం లాగే మా సంసారం చితికిపోయింది. బ్రతికి చెడ్డవాళ్ళం. పరువు ప్రతిష్ఠలు కలిగిన కుటుంబం మాదని అంతా క్షుణ్ణంగా తెలిసిన మీకు వేరుగా చెప్ప నక్కర లేదనుకుంటాను. చామంతి చూడ గోరితే తప్ప పెళ్ళిచూపుల ప్రమేయమే లేదు. మామయ్యతో మాట్లాడి వెంటనే ముహూర్తం పెట్టించెయ్యండి. పెళ్ళి ఖర్చుకు డబ్బు మీ కవసరానికి అందక పోతే అప్పుగా నే నిస్తాను' అన్నాడు. 'ఎనిమిది నెలలుగా చామంతి ఈ ఊళ్ళో ఉంటూన్నా నాకు తెలియనే లేదమ్మా. పది రోజుల క్రితం గుర్తొచ్చి రావు అస్వస్థ్య పోయాను. తెలిసిన వారిని విచారించగా విస్తుపోయాను. ఇంతలో ఏం జరిగిందని చాలా బాధ పడ్డాను' అని చెప్పు కొచ్చాడు. నేనే ఇంతవరకూ ఎవరో, ఈ మధ్యలో ఎంతగా మారిపోయిని వెంటనే బాంకుకు వెళ్ళి ఆరా తీశాను. ఏమని చెప్పను అతని సుగుణాలు? సిగరెట్టు కాల్చడు. కాఫీ టీలు ఇంట్లో తప్ప బయట తీసుకోడు. పాన్ అలవాట్లు లేవు. అతిగా వాగడు. ఎవరి విషయా లలో జోక్యం చేసుకోడు. నిరాడంబరంగా ఎప్పుడూ చెరగని చిరునవ్వుతో పని చేస్తుంటాడు. మంచి స్వభావం కాబట్టి నలుగురితో కలుపుగోలుతనంగా, సరదాగా ఉంటాడు. అతనికి అందరిలో మంచి పేరుంది."

"మామయ్యా"! కలా, నిజమా అన్నట్టు చూసింది చామంతి. "అయ్యయ్యో! ఎంత పొరపాటు చేశాను, మామయ్యా! అటువంటి అతని ముహూర్తం పెట్టించుకు మరీ రాక పోయారా? ఆలస్యం చేస్తే జారిపోవచ్చుగా! ఆలస్యం అమృతం విషం! అన్నారు. ఈ లోగా వైరులు చేరి అతని మనసు కాస్తా విరిచెయ్యొచ్చు!"

శంకరంగారు నవ్వారు. "ఏమిటమ్మా నీ తొందర? పెళ్ళి చూపులవీ అక్కర్లా? ప్రకాశరావుతో మాట్లాడాలా? ఇంట్లో ఆలోచించుకోవాలా? అమ్మా, అత్తా వాళ్ళేరి?"

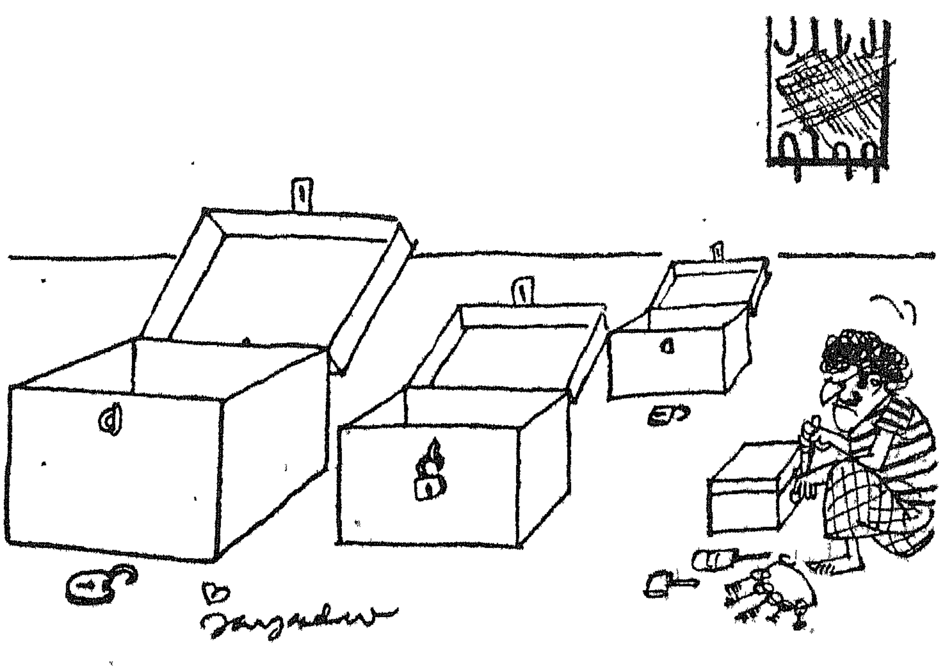

"అత్త పేరంటం వెళ్ళింది. అమ్మ లోపలుంది. ఏమిటి, మామయ్యా, ఆలోచించేది? మీ కంటే తెలిసిన వాళ్ళెవరికి? బంగారు సంబంధం కాస్తా మీ ఆలస్యంతో పోతే!" విరాళ పడి పోయింది చామంతి.

"అవును, అన్నయ్యా, అమ్మాయి చెప్పింది నిజమే! మాట్లాడి వెంటనే ముహూర్తం పెట్టించెయ్యాలసింది." ఎప్పుడు వచ్చి నిలుచుందో లక్ష్మమ్మ ఆపేగా అంది.

"లక్ష్మీ! నువ్వూ ఇక్కడే ఉన్నావా?" అతను ఆశ్చర్యపడేలోగా, "ఆహా! అంతా విన్నాను. బంగారు సంబంధం అదృష్టం కొలదీ తోసుకొస్తూంటే ఇంకా ఏమిటి నీ అభ్యంతరం?" అంది.

"అభ్యంతరాని కేముందమ్మా? తొందరపడితే ఎట్లా? వివాహ మిది. నిదానంగా ఆలోచించి బంధం వేయాలి."

"నీకు బాగా తెలిసిన కుటుంబమాయె! అబ్బాయి ఉత్తముడూ, అందగాడూ, విద్యావంతుడూ, ఉద్యోగస్థుడూ! ఇంకా ఏమి ఉన్నయ్యా, ఆలోచించేది?"

"మామయ్యా! పెళ్ళిచూపులూ లేవు. ఏమీ లేవు. వెళ్ళండి. ముందుగా మీరు వెళ్ళి ప్రకాశరావుగారితో మాట్లాడి వీలైనంత తొందరలో ముహూర్తం పెట్టించుకు రండి. ఒక్క విషయం మీరు మరిచిపోవద్దు. కట్నం తను కావా లన్నా మీ రివ్వడానికి వీల్లేదు. అలా అంగీకరించే పక్షంలో ఈ వివాహం జరుగుతుందని ఖచ్చితంగా చెప్పండి. ఇందులో చాటుమాటులు పనికిరావు. మీరు మెత్తపడినా నేను ఒప్పుకోను. వెళ్ళండి."

"అలాగేలే, అమ్మా! మీ అత్త రానీ. ఒక్క ముక్క దాని చెవిని వేసి వెళతాను. ఇంత చీకటి పడినా షికార్లు తెమలేదల్లే ఉంది."

"ఆ ముక్కేదో నేను వేస్తానులే, అన్నయ్యా! వెళ్ళు. పార్వతి వెళ్ళింది దూరం పేరంటం. తిరిగి వచ్చేసరికి పొద్దుపోతుంది మరి."

"అబ్బ నాకు ఆకలిగా ఉందమ్మా!"

"పదండి, మామయ్యా! నేను వడ్డిస్తాను."

"తప్పదురా భగవంతుడా అను కుంటూ ఉస్సురంటూ లేచే మామగారిని చూసి చామంతి అందంగా నవ్వింది.

* * *

లేని ఆడంబరాలకు పోక, ఉన్నదానిలో ఏదో కాస్త ఘనంగానే పెళ్ళి ఏర్పాట్లు చేశారు శంకరంగారు. లక్ష్మమ్మ హడావిడి అంతులేదు. వాసంతి, పార్వతమ్మా పనుల్లో తీరిక లేక ఉన్నారు. వియ్యాల వారు విడిదికి వెంచేశారు. మంగళవాద్యా లతోబాటు చామంతి గుండెలూ మారు మ్రోగాయి. ఎక్కడి చామంతి? ఏ తీరాన రాలింది? ! చామంతి సన్నని పెదవులపై చిన్న చిరునవ్వు వెలిసింది. 'ఆకాశమంత పందిట్లో, భూదేవంత పెండ్లి చేసి, ఊరంతా హోరెత్తేలా దివ్యంగా మహా ఘనంగా చేస్తాను అమ్మడు పెళ్ళి!' అనేవాడు నాన్న. పాత పెంకుటింట్లో, చిన్నవీథిలో తన వివాహం అతి సామాన్యంగా జరిగిపోతూంది. విధిలీలలు విచిత్రం! ఆ నాడు ఫారిన్ రిటర్న్డ్ తనకు నచ్చలేదు. ఈ నాడు కట్నం లేని పెళ్ళనే సంబరంలో అటు ఇటూ ఉండేదీ చూడకుండానే పెళ్ళికి సిద్ధ పడింది. నాటికీ నేటికీ తనలో ఎంత వ్యత్యాసం? !

వాసంతి నలుగు రమ్మాయిలతో కిలకిలా నవ్వుకుంటూ వచ్చింది. చామంతి కళ్ళు దించుకుంది.

"తల దించుకుంటే ఎలా, పెళ్ళి కూతురా? కాస్త వెలుగురిపి చూడనీ!" వాసంతి చిలిపిగా చామంతి చుబుకం పట్టి ఎత్తింది. చామంతి విశాల నేత్రాలు వరసగా పరిశీలించి ఆఖరున ఆగిపోయాయి. ఆమె చిన్నగా మందహాసం చేసింది. "గుర్తున్నానా, చామంతీ?" మృదువుగా పలకరించింది.

ఎవరూ? ఎవ రామె? ఎక్కడో చూసిన గుర్తుంది లీలగా. స్పష్టంగా తెలియడం లేదు.

"పాపం! పెళ్ళికూతురు కదర్రా! శ్రమ పెట్టకూడదు. అలిసిపోతుంది. చెప్పేద్దాం. చిన్నతనంలో నీతో చదువు కున్న గులాబీ. నీ కాబోయే ఆడబిడ్డ! అంటే మా వారి చెల్లెలు! పరిచయం చాలా?" వాసంతి మాటలు పూర్తి కానిదే విస్మయంగా తల ఎత్తి చూసింది చామంతి. గులాబీ స్నిగ్ధ సుకుమారంగా, మనోహరంగా నవ్వింది. ఆ చిరు లాస్యంలో వేయిగులాబులు గుబాళించాయి. చామంతి ఆలోచనలు గతంలోకి పరుగెత్తసాగాయి. ఇంతలో ఒక ముత్తైదువ హడావిడిగా వచ్చింది. "మీ ముచ్చట్లు తరవాత. తొందరగా రండర్రా! భోజనాలు వేగం ముగించుకుంటే మంచిది. ముహూర్తం దగ్గర పడుతూందిగా!"

"సరే. తీరికగా ఆలోచించుకో, వదినా, మేం వెళ్ళొస్తాం." ఆలోచనల మధ్య చామంతిని వదిలి వాసంతి వాళ్ళతో వెళ్ళిపోయింది.

ఉతకగా ఉతకగా కావిరంగుకు మారిన బట్టలతో, చిరుగులు కుట్టుకున్న దుస్తులతో పాతబడిన రిబ్బన్లతో, వెల్ల బడిన గిల్టు రింగులతో నెమ్మదిగా స్కూలుకు నడిచి వచ్చే ఆ నాటి గులాబీ, విలువైన వస్త్రాలతో అందమైన పట్టుచీరలో చక్కని చుక్కగా, స్నేహ పూరితంగా చల్లని చిరునవ్వులు వెద జల్లుతూ, మృదువుగా పలుకరించిన నేటి గులాబీ ఒకరేనా? ఆ రోజులు గిరగిరా తిరిగాయి చామంతి కన్నుల్లో ...

"పేర్లు బాగున్నాయర్రా! ఎవ, రీ చామంతీ, గులాబీ? లేవండి ఒకసారి చూడాలి.' క్రొత్తగా వచ్చిన టీచరు సరదాగా అడిగారు.

'పేర్లలో ప్రత్యేకతే కాదు, టీచర్! రూపాల్లోనూ ప్రత్యేకత ఉంది. విర బూసిన చామంతి ఎక్కడ? వాడిన గులాబీ ఎక్కడ?'

—తన ఫ్రెండ్ వాహిని ఎగతాళి. పిల్లల కేరింతలు! ఫక్కున నవ్వులు! టీచరు మందలింపులు! చామంతి గర్వంగా విర బూస్తే, గులాబీ సిగ్గుతో తల వాల్చేసేది. ఆ పిల్లంటేనే తనకి అసహ్యం. మంచి ఖరీదైన బట్టలతో, జిగేలు నగలతో అపర లక్ష్మిలా వెలిగే తన దగ్గర ఆ పీ దిప్పి పిడత! అదే హేళనచేసి ఆ పిల్ల నుడికించి కన్నీ ళ్ళుబికించిన రోజులు చాలా ఉన్నాయి. 'ఓసేవ్! ఈ రూపుతో కుళ్ళు కంపు ఎవరి దగ్గరో? అస హ్యంగా ఆ కుళ్ళు బట్టలతో ఎలా వస్తావో స్కూలుకి?' వంకలతో, ఆ పిల్లను సూటిపోటి మాటలతో సూదుల్లా పొడిచిన రోజులు ఎన్నో. రాను రాను తన పోరు దుస్సహమై గులాబీ మోము ఎర్రబారేలా ఏడ్చేది. కించిత్ బాధ అనిపించినా, చాలా సరదాగా ఉండేది అప్పట్లో ఏడిపించడం. చివరికి తన పోరు పడలేక ఆ పిల్ల చదువు మానేసిం దని ఎవరో అనగా విని కూడాను. అది నిజమై ఉండదు. పరిస్థితుల వల్ల చదువు మానుకుంటే నింద తనమీదా? వాళ్ళు ఊరు వదిలి వెళ్ళిపోయారు. ఆ గులాబీ నేడు విరబూసిన గులాబీలా అందంగా నిండుగా మనసు కాహ్లాదం కలిగించడమే కాక, వెనకటి ద్వేష ఛాయ లేశమాత్రం లేక స్నేహపూరితంగా పలుకరించడం, కొంపదీసి తనపై కక్ష తీర్చుకోవడం లేదుగా? ! అన్నకి అన్నీ చెప్పి ఉంటుంది. పొగ రణచాలని ఆ కక్షతో వివాహం చేసుకొని, పెళ్ళికాగానే హింస ప్రారంభించడుగా? అందుకే చిన్న తనం నుండీ చామంతి తనకు తెలు సన్నాడు. సందేహం లేదు. కాని, గులాబి చిరు దరహాసంలో కోపద్వేషాలు లేవే! స్నేహపూరితమైన చూపుల్లో ఆగ్రహం కనిపించదే! మృదు పలుకుల్లో కోమలత్వం తప్ప ములుకుల వాడి కనిపించదే! అంతా తన భ్రమ! ఎటువంటివాడైతే మటుకు కావాలని చేజేతులా జీవితాన్ని నాశనం చేసుకుంటాడా? తెలిసీ తెలియని వయ సులో పంతాలకూ, పట్టింపులకూ పో బట్టి జీవితాన్నే పణంగా పెట్టగలడా? అదేం కాదు. అంతా తన భయం.' ఆలో చనలతో ఆమె యుద్ధం ముగియలేదు. ఆమె దగ్గరికి ముత్తైదువులు వచ్చారు. వివాహ తంతు జరుగుతూంది. చామంతి మనసు భయభ్రాంతులలో మునుగు తూంది. తల దించుకున్న చామంతికి అతని పచ్చని పాదాలూ, పూజలు సలుపు తూన్న నలుచని అందమైన చేతివేళ్ళూ తప్ప ముఖం కనిపించే అవకాశమే లేదు. తలంబ్రాలు పోసేటప్పుడు, ఆ సందడిలో మోము పెట్టి చూసే అవకాశమే లేదు. వివాహం జరిగిపోయింది. మనిషి మొరటు వాడు కాడు. ప్రవర్తనలో సున్నితం ఉంది. సరసంలో మార్దవం ఉంది. చామంతి మనసు కుదుటపడింది. ఇద్దరినీ పడిపోట్లో నిలుచోబెట్టి, ఏదో వస్తువు పోయిందంటూ అంతా వెదుకుతున్నారు. అంతసేపూ చిటికెన వ్రేలు గిచ్చుతున్నది కాక, అటూ ఇటూ చూసి చప్పున బుగ్గ కూడా గిల్లాడు. చెవిలో మెల్లిగా గుసగుసలాడాడు. చామంతి సిగ్గుల మొగ్గయింది. ఇంతలో పోయిన వస్తువు దొరికింది. రణగొణధ్వని హడావిడితగ్గిందు. అంతా వధూవరుల చుట్టూ మూగారు పేర్లు చెప్పించేందుకు. ముందుగా పెళ్ళి కూతురే చెప్పాలన్నారు. ఒట్టుసరి పేరు లేదు చామంతి. "రవిబావా, నేనూ వచ్చాం" అనేసింది మెల్లిగా. వినిపించ లేదని గోల. తిరిగి గట్టిగా చెప్పింది. అంతా నవ్వుకున్నారు. "మే మిద్దరం ఒక్కసారిగా రాలేదు" అన్నాడు రవి. అంతా చోద్యంగా చూశారు. "అవును. అరుణ కిరణుడు ఉదయించగా పద్మం వికసిస్తుంది. కనుక ముందుగా రవి ప్రవేశం! వెనక చామంతి మిరుమిట్లు గొల్పడం" అంటూనే చామంతి చేయి గట్టిగా పట్టుకొని జన సముదాయంలో బడి ముందుకు తొక్కుంటూ వెళ్ళి పోయాడు రవి. పెళ్ళికొడుకు సాహసానికి అంతా నవ్వుకున్నారు.

ఎప్పటికప్పుడు అతని మొహం చూడా లనే తహతహ! ఎలా ఉంటారు? ఎలా ఉంటారు. రాత్రికిగాని చూడటం పడదా?

పరిమితం

ఆరోగ్యకోసం మందుల్ని పరిమితంగా తీసుకుంటాం. పరిమితంగా భోజనం చేస్తే ఆరోగ్యంగానే ఉంటుంది.

—స్కెల్టిన్

గాఢంగానే చామంతి గుండె జల్లు మంది. అవ్యక్త భయాందోళనలు! హింసకు ప్రారంభోత్సవమా? ఊహించ ఆయన అలాంటి వారు కారు. అతని పిలిపించడం గుర్తుకు రాగా నవ్వుకుంది చామంతి. అంతా పెరటివైపు ఉండటం చూసి దొంగచాటుగా గది కిటికీ నుంచి పెళ్ళి కొడుకును చూడబోయింది చామంతి. ఎవరో కనిపెట్టేశారు. వార్త వాసంతి దాకా చేరింది. నలుగురితో పెట్టి బావా [illegible] పడేసింది వాసంతి. సరాసరి రవితోనే వచ్చింది. "ఏం, వదినా! అన్నయ్యను చూడాలనుందని చిన్న మాట నా చెవిన వేసినా మూడో కంటికి తెలియకుండా మా అన్నయ్యని దరి చేర్చేదాన్నే! నలుగురి నోళ్ళలో పడితివి కదా! ఏం చేస్తావు పాపం! అన్నయ్యని పిలుచుకొచ్చాను. బాగా చూడు." రవిని లోపల పెట్టి తలుపులు బిగించింది. ఎప్పుడో ఊహించుకున్న హింస ఇప్పుడే! భయంతో బిగదీసుకుపోయిన చామంతి వెనుదిరిగి పోయింది. కాని, బలమైన కౌగిలిలో ఒదిగిపోక తప్పలేదు. రెండు జబ్బలూ గుచ్చిపట్టి కళ్ళలో కళ్ళు పెట్టి, "నన్ను [illegible]" అంటే ఏం చూస్తుంది? సిగ్గుతో! తల వాలిపోయింది. బయట "వినధా!!" తలుపులు తన్నారు. ఫక్కున నవ్వులు. బావా హడావిడి. చామంతిని వదిలి బయటకు వెళ్ళిపోయాడు రవి. వెనక వచ్చి అంతా చామంతిని తినేశారు [illegible]తో. వాసంతి సరేసరి.

[illegible]ంది. చామంతి గుండె జల్లుమంటోంది. ఆమెను అందంగా అలంకరించారు. చామంతులు జడనిండా అల్లారు. పౌడర్లతో మరింత అలరించారు ముత్తైదువలు. శోభాయమానంగా అలంకరించిన శోభనం గదిలో సిగ్గుల మొగ్గ చామంతిని వదిలి బయటి తలుపు గొళ్ళెం తగిలించారు. తలుపులాగేసేసరికి వెనుదిరిగి పోయింది చామంతి. గుండె లయకొట్టె దడదడ. ఏమిటో భయంగా ఉంది ఆమెకి. కాని మెత్తని స్పర్శ! మృదువుగా కౌగిలితో బంధనం. మెల్లిగా నడిపించుకుంటూ వెళ్ళి మంచం మీద కూర్చో పెట్టాడు రవి. ఏవేవో ఇవ్వబోయినా తీసుకోలేదు చామంతి. "పేరు చామంతి అని జడ నిండా చామంతులే అల్లుకో వాలా?" జడ పట్టుకొని హాస్యమాడాడు.

చామంతి మాట్లాడలేదు. వంచిన తల ఎత్తలేదు. రెండు నిమిషాలు మౌనంగా గడిచాయి.

"చామూ! నే నెవరో ఇప్పటికీ గుర్తు పట్టలేదా?"

చామంతి భయంతో బిగదీసుకుపోయి మెల్లగా అంది: "తెలుసు. గులాబీ మా [illegible]."

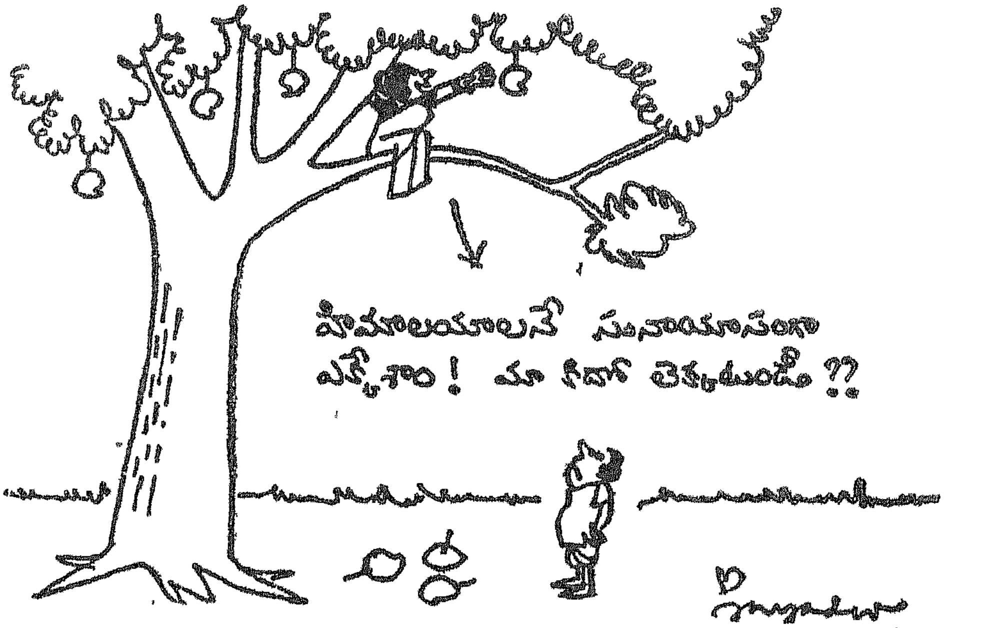

"అంతేకాదు. ఆ రోజు గుర్తుందా? నీకు ఫారిన్ రిటర్న్‌డ్ సంబంధం! కారులో వచ్చారు నిన్ను చూసుకోవడానికి. కారు డ్రైవరుని ఏ వేసున్నావు? జ్ఞప్తి చేసుకో?"

షాక్ తగిలినట్లుగా చూసిన ఆశ్చర్యంగా కళ్ళెత్తింది చామంతి. బిడియం వదిలి, కొత్త అనేది మరిచి, ఆమె కళ్ళు లోతుగా ఎక్కడెక్కడో గాలిస్తున్నాయి. అతను నవ్వుతూన్నాడు అర్థవంతంగా. "అవునండి, అమ్మాయి గారూ, నేనే!"

చామంతికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఆ రోజు! ఆ రోజు! ఆమె బుర్రలో రింగులు తిరగసాగాయి.

ఆ రోజు రాఘవయ్యగారి హడావిడి అంతులేదు. 'వచ్చేది ఫారిన్ రిటర్న్‌డ్. పాత పద్ధతులు పనికిరావు. పెళ్ళికూతురిని గంగిరెద్దులా అలంకరించి, పమిట భుజం నిండా తీసుకొచ్చి కూర్చోబెట్టడం కాదు. అమ్మాయ్ చామంతీ! నువ్వే వాళ్ళకి ఎదురు వెళ్ళి రిసీవ్ చేసుకోవాలి. పెళ్ళికూతురుననే మాట మరిచి వాళ్ళతో సరదాగా కలిసిపోవాలి. అతిథి మర్యాదలు బాగా చేయాలి. గుర్తుంచుకో' అన్నారు.

'ఓ. కె.' అంది చామంతి. ఆ రోజు అలాగే ప్రవర్తించింది. తండ్రికి తృప్తి కలిగించింది. చాదస్తపు తల్లి వంటింట్లో ఉండిపోగా, తనే ట్రేలో తీసుకొచ్చి కాఫీ ఫలహారాదులతో మొదలు సర్వమూ తనే సర్వ్ చేసింది. పేరుబడిన గొప్పస్నేహితుల్తో,

వట్టి మాటలు కట్టిపెట్టి గట్టిగా కృషి చెయ్యండి.

మంచి ఐటమ్స్‌తో మహా ఘనంగా విందు ఏర్పాటుచేశారు. ఫలహారాదులు పూర్తి అయ్యాయి. అంతా కబుర్లలో దిగారు. ఫక్కున నవ్వేస్తూ వాళ్ళందరితో చాలా సరదాగా, కలుపుగోలుతనంగా మాట్లాడేస్తోంది చామంతి. ఇంతలో బయటికి వెళ్ళిన వాళ్ళ కారు డ్రైవరు వచ్చాడు.

'ఇంతసేపూ ఎక్కడున్నావోయ్? వెళ్ళు. అమ్మాయి కాఫీ ఫలహారాలిస్తుంది. తీసుకో' అనేసి కబుర్లలో మునిగిపోయారు రాఘవయ్యగారు. చామంతి వెనకే అతడూ నడిచాడు. కిచెన్ రూమ్ దగ్గర ఆగిపోయాడు.

ఏవేవో తీసుకొచ్చి అతనికిస్తూ, 'ఇదిగోనోయ్, తీసుకో' అంది చామంతి.

అతడు అందుకోక అలాగే చూస్తున్నాడు.

'ఏయ్! ఏమి టా పొగరు? తీసుకో మంటే వినవే — వినిపించడం లేదా? కళ్ళు వదిలి మరీ నిలబడిపోయావ్!' కోపంగా చూసింది.

అతడు చిరునవ్వుతో అందుకుంటూ అన్నాడు: 'మీరు చాలా అందంగా ఉన్నా రమ్మాయి గారూ! నవ్వని చామంతి లాగే బహు చక్కగా ఉన్నారు.'

చామంతి చేతులు నడుం మీదికి వెళ్ళాయి. 'అలాగా! పెళ్ళిచేసుకుంటావా?'

అతని మొహం వివర్ణమయింది. 'అలా మాట్లాడకండి' అనేసి ఫలహారాలు సేవించడంలో నిమగ్నమయ్యాడు.

'మాట్లాడితే ఏం? ఆశ కలుగుతుందా? నోరు జాగ్రత్త! కళ్ళూ, ఒళ్ళూ దగ్గరుంచుకో. తెలిసిందా?' హుంకరించి వెళ్ళిపోయింది చామంతి.

అతని ఫలహారం పూర్తయి కాఫీ తీసుకొనే టప్పుడు పక్క గదిలో మాటలు వినిపించగా చెవులు రిక్కించాడు డ్రైవర్.

'ఏమమ్మా! అబ్బాయి నచ్చినట్లేనా? సంబంధం సెటిల్ చెయ్యమంటావా?'

'అబ్బ ఏమిటి, డాడీ, ఈ మాత్రానికి నన్నడగాలా? మీకు తెలియదూ, ఎంత ఫారిన్ రిటర్న్‌డ్" అని మోజుపడినా నల్ల కొర్రుమొద్దులా అత నేం బాగున్నాడు? నాకేం నచ్చలేదు, బాబూ! అతగాడి కంటే వాళ్ళ కారు డ్రైవర్ నయం నన్నడిగితే.'

'ఆసి పిచ్చిముద్దా! మరి ఇంత ఓపిగ్గా వాళ్ళకి మర్యాద చేశావే?'

'మీ పేరు ప్రతిష్ఠలకు భంగం కలగకుండా.' నవ్వింది చామంతి.

'గుడ్ గర్ల్!'

డ్రైవరు కాలరు సవరించుకొని బయటికొచ్చేశాడు.

చామంతి కళ్ళింతింతై చూడసాగింది.

'అవును, చామంతీ! ఆ డ్రైవరుని నేనే. అప్పట్లో బి. ఏ. పాసై నిరుద్యో

గిగా తిరిగే రోజుల్లో, కొన్ని నెలలు తెలిసిన వారి దగ్గరే డ్రైవరుగా పని చేశాను. ఆ తరవాత కొన్ని నెలలకే ఓ స్నేహితుడు దయవల్ల బాంకులో ఉద్యోగం దొరికింది దరిద్రపు స్థితిలో ఏ ఆశాలూ లేవు. ఉజ్జ్వల భవిష్యత్తానికి వారంగా వెలుగుటి మెట్లు ఎక్కేసరికి క్రొంగొత్త ఊహలు! బంగారు కలలు! ఏ ఊహల్లో నీవే మెరుస్తున్నావు, నేను పట్టించుకోలేదు అందని పండువని. గులాబీ నీ గురించి చెప్పినా, నీమీద అభిమానం రవంతా తరగలేదు. ఎప్పటికైనా నా దానివి కాగలవనే ఏదో గట్టి నమ్మకం నాలో! నాకే ఆశ్చర్యం కలిగించేది. ఆ రోజు నిన్ను గుళ్ళో చూసినప్పుడు విస్తుపోయాను. అతి సామాన్యంగా, నిరా

విడిగి . . .

లవర్ ఆఫ్ వీనస్ (ఏలూరు)

డంబరంగా నడిచిపోయే నీవు నీవే కావను కున్నాను. నిన్ను వలచిన హృదయం నమ్మకంగా నీవేనంటూ పలికింది. తెలిసిన వారిని నీ గురించి అడిగాను. మీ తండ్రిగారు గతించడం, పరిస్థితులు తారుమారు కావడం విని స్తంభించి పోయాను. అంతవరకూ నీవు శంకరంగారి పెద్ద కోడలివని నాకు తెలియనే తెలియదు. కాని, నిజానికి నాకు చాలా ఆనందమే అయింది. నింగిని తేలియాడే నిన్ను అందుకోలేని విరాళిలో కొట్టుమిట్టాడే నన్ను దైవం కరుణించి నిన్నే నేలమీదికి దించాడు. నీ కిది శాపమేమోగాని, నా పాలిట వరం. నువ్వు నా ప్రాణం, చామంతీ! నీ కుటుంబ ప్రవర్తన నా విషయంలో గాని, పెళ్ళి విషయంలో నిర్లక్ష్యం గురుస్తేను వెచ్చు కొని కించపడవలసిన పని లేదు. పిరికిని పడ. ఆ స్థానంలో ఎవరున్నా అలాగే ప్రవర్తించ గలరు. జాల్యంలో మరిచిపో! గతాన్ని పీడకలగా విస్మరించు. నిన్ను చామంతి పువ్వులా అరచేతుల్లో ఉంచుకొని అపురూపంగా, అతి సుకుమారంగా చూసు కోగలను. మేడలూ, కార్లూ, పూలతోటలూ లేకపోయినా, జీవితాన్ని ఆనందంగా అనుభవించేందుకు వలసిన ధనమూ, అవ కాశాలూ మన కున్నాయి. నిన్ను పువ్వుల్లో పెట్టి పూజిస్తాను" అంటూ అతి గాఢంగా హృదయానికి హత్తుకున్నాడు. ఆమె అలాగే క్రిందికి జారి పాదాల మీద వాలింది. కనుల కద్దుకుంటూ, "నే నెంత అదృష్టవంతురాలిని! దైవాన్నే పతిగా పొందాను" అంది.

లేవదీసి గుండెల కదుముకుంటూ, "నేనూ అదృష్టవంతుణ్ణి" అన్నాడు రవి.

"కాదు. 'సిరి సంపదలతో తులతూగే నన్ను దరిద్రపు స్థితికి దిగ జార్చాడు దైవ'మంటూ తెగ వగసేదాన్ని. కాని, అహంకారలోకంలో మిడిసిపడే నన్ను మమకార లోకంలోకి దింపి, నా కళ్ళు తెరిపించి నన్ను అదృష్టవంతురాలిని చేశా డని ఈ క్షణాన్నే తెలుసుకున్నాను." అనే సరికి కళ్ళు నిండి నీళ్ళు ముత్యాల్లా జాలువారాయి.

కొనగోట తుడుస్తూ, "ఛ! ఈ శుభ సమయంలో కన్నీరా? నవ్వాలి. బంగారు చామంతి అందంగా, ఆనందంగా, సగర్వంగా నవ్వాలి" అన్నాడు రవి.

"కన్నీరు కాదు. పన్నీరు. ఆనంద బాష్పాలివి." నవ్వింది చామంతి. మంచు తడిసిన చామంతిలా, కంటినిండా నీటితో కమనీయంగా నవ్వింది. బంగారు చామంతి నవ్వింది. ముగ్ధ మనోహరంగా, స్నిగ్ధ సుకుమారంగా, కమ్మగా, కడు రమణీయంగా చామంతి నవ్వింది. ★